

Τραϊανός Μάνος, «Εισαγωγή»

(για το έργο *Σιντίπας*)

Με το όνομα του βασικού πρωταγωνιστή του είναι γνωστό το ανατολικής προέλευσης φιλοσοφικό-διδασκτικό αφηγηματικό έργο *Σιντίπας* (Sindbad), ένα είδος πρώιμου μυθιστορήματος, το οποίο γνώρισε τεράστια διάδοση κατά τον Μεσαίωνα και την Αναγέννηση. Η λόγια απόδοσή του στα ελληνικά, με τον τίτλο *Βίβλος Σιντίπα του φιλοσόφου*, από τον Μιχαήλ Ανδρέοπουλο γύρω στον 11ο αιώνα, αποτελεί «το πληρέστερο από τα σωζόμενα κείμενα του Σιντίπα παγκοσμίως» (Κεχαγιόγλου 1999, 229) και, παράλληλα, «το αρχαιότερο κείμενο που διαθέτουμε» (Beck 1999, 94).

Κατά τον 13ο αιώνα, η απόδοση του Ανδρέοπουλου παραφράζεται σε απλοποιημένη, δημωδέστερη βυζαντινή, ενώ στον 15ο αιώνα χρονολογούνται οι πρώτες δημώδεις νεοελληνικές παραλλαγές του έργου, το οποίο αποτέλεσε έκτοτε ιδιαίτερα δημοφιλές ανάγνωσμα/ακρόαμα, όπως μαρτυρούν άλλωστε οι ποικίλες χειρόγραφες μεταφράσεις, αποδόσεις και παραφράσεις του, αλλά και οι έντυπες τύχες του μέχρι και τις αρχές του 20ού αιώνα. Έτσι, η πρώτη, λανθάνουσα σήμερα, έντυπη έκδοση του *Σιντίπα* τυπώθηκε πριν το 1711/1712, ενώ την πρώτη σωζόμενη έκδοσή του (*Μυθολογικόν Σιντίπα [sic] του φιλοσόφου*), του 1744, ακολούθησαν τριάντα τουλάχιστον επανεκδόσεις. Τέλος, στα 1923, ο *Σιντίπας ή Οι πανουργίες και οι μηχανορραφίες των γυναικών* κυκλοφορεί μεταφρασμένος στη δημοτική από τον Κώστα Τρικογλίδη.

Η δράση του έργου τοποθετείται σε κάποια περσική βασιλική αυλή και σε γενικές γραμμές έχει ως εξής: ο βασιλιάς εμπιστεύεται την εκπαίδευση και διαπαιδαγώγηση του γιου του στον φιλόσοφο Σιντίπα, ο οποίος, θέλοντας να αποτρέψει την πραγμάτωση μιας αρνητικής προφητείας, του επιβάλλει σιωπή επτά ημερών. Όταν ο νεαρός πρίγκιπας αρνείται να υποκύψει στις ερωτικές απαιτήσεις μιας παλλακίδας, εκείνη τον κατηγορεί για απόπειρα βιασμού και πετυχαίνει την καταδίκη του σε θάνατο. Δεδομένης της σιωπής του, την υπεράσπισή του αναλαμβάνουν οι επτά σοφοί σύμβουλοι του βασιλιά, οι οποίοι προσπαθούν να τον μεταπείσουν μέσω περίτεχνα δομημένων αφηγήσεων, στις οποίες η παλλακίδα αντιπαραθέτει ανάλογες αφηγήσεις. Όταν η περίοδος της σιωπής τελειώνει, ο πρίγκιπας αναλαμβάνει ο ίδιος

την υπεράσπισή του, αποδεικνύει την αθωότητά του και παράλληλα σώζει την παλλακίδα από σκληρή τιμωρία, αναδεικνύοντας έτσι με τον καλύτερο τρόπο την αξία της (φιλο)σοφίας.

Η συνεκτικότητα της διήγησης-πλαισίου, σε συνδυασμό με την καλά ενορχηστρωμένη παρουσίαση των [ένθετων/εγκιβωτισμένων αφηγήσεων](#), καθιστούν τον *Σιντίπα* ένα από τα πολυπλοκότερα, από άποψη δομής, αφηγηματικά έργα της δημόδους νεοελληνικής γραμματείας. Παράλληλα, από άποψη περιεχομένου, δεν μπορεί κανείς παρά να επισημάνει τον εξαιρετικό πλούτο αυτής της συλλογής αφηγήσεων (οι οποίες συνδυάζουν περιπετειώδεις αφηγήσεις, παραδείγματα σοφίας και σκαμπρόζικα/σκανδαλώδη επεισόδια) και την ποικιλία των πρωταγωνιστών τους. Δεδομένων αυτών, δεν είναι τυχαίες οι ποικίλες αναλογίες, συσχετίσεις και (πιθανές) αλληλεπιδράσεις που εντοπίζει η έρευνα ανάμεσα στον *Σιντίπα* και σε έργα όπως ο [Βαρλαάμ και Ιωάσαφ](#), ο [Στεφανίτης και Ιγνηλάτης](#) και οι περιώνυμες *Χίλιες και μία νύχτες*.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Beck 1999

Hans-Georg Beck, *Ιστορία της βυζαντινής δημόδους λογοτεχνίας*, μτφρ. Νίκη Eideneier, ΜΙΕΤ, Αθήνα ³1999 (1989), σ. 92-96.

Κεχαγιόγλου 1999

Γιώργος Κεχαγιόγλου (επιμ.), *Η παλαιότερη πεζογραφία μας. Από τις αρχές ως τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο. Τόμος Β'2: 15ος αιώνας-1830*, Σοκόλης, Αθήνα 1999, σ. 226-245.